

**Dit was nooit
gelukt zonder
de vele
waarnemingen
van de vele
vrijwilligers !**

**Wij zijn jullie
zeer dankbaar !**

Dagvlinders? Die zie je toch niet meer!

project dagvlinders Durme- en Scheldegebied 2013

- waarom een project dagvlinders in deze streek ?
- inhoud van het project
- kerngroep / vrijwilligers
- doelsoorten
- verrassingen / opmerkelijke wn'en / trekvinders
- statistieken
- het verdere verloop
- dankwoord / vragen en oproep naar 2014
- het dagvlinderjaar 2013 in beeld met foto's van vrijwilligers

waarom een project dagvlinders ?

- vóór 2013 nooit iets met dagvlinders in de streek → opwaardering dagvlinders in het gebied
- inventarisatie op lokaal niveau (project dagvlinders Durme- en Scheldegebied)
- → stemt dit overeen met de informatie op vlaams niveau ?
- → 2013: nieuwe dagvlinder atlas van Vlaanderen

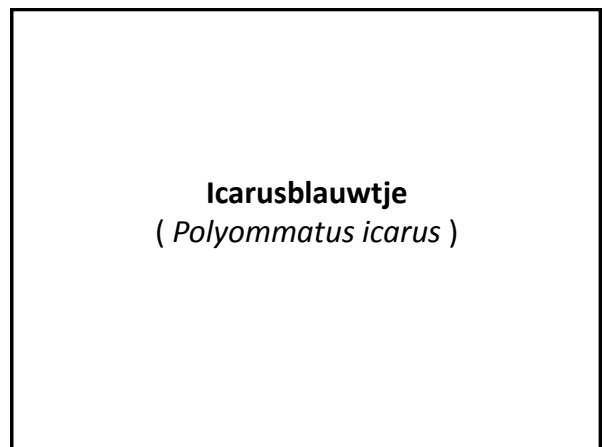
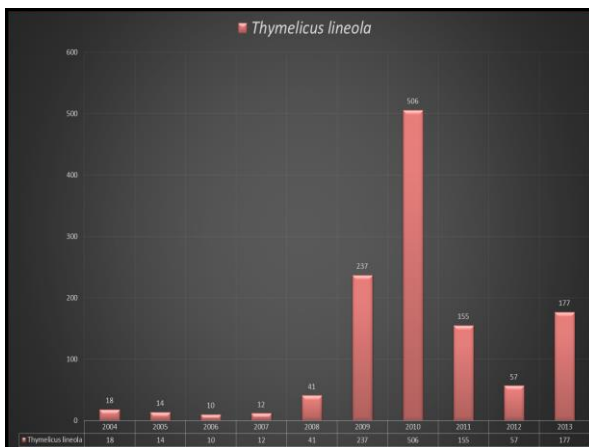
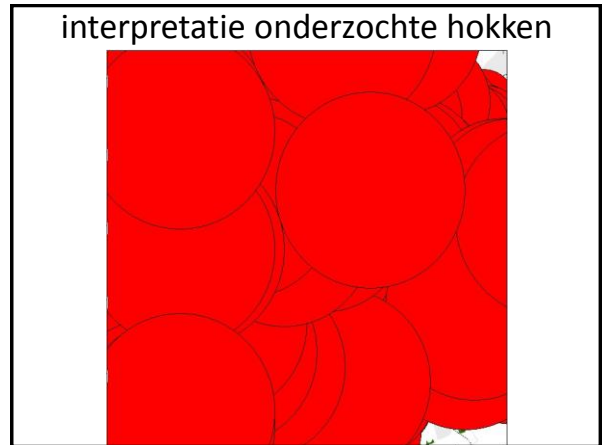
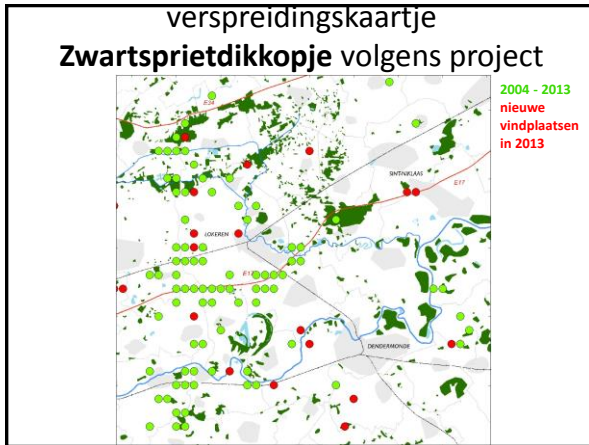

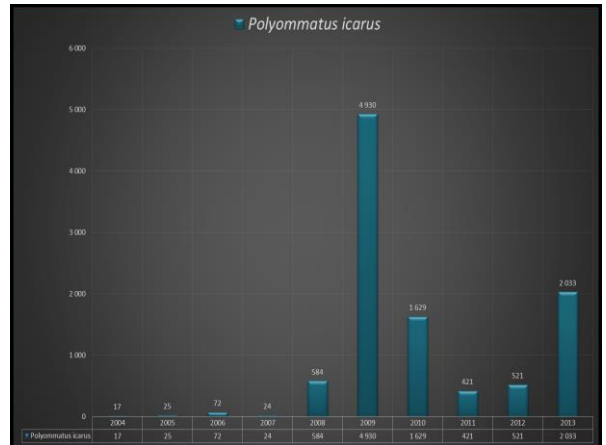
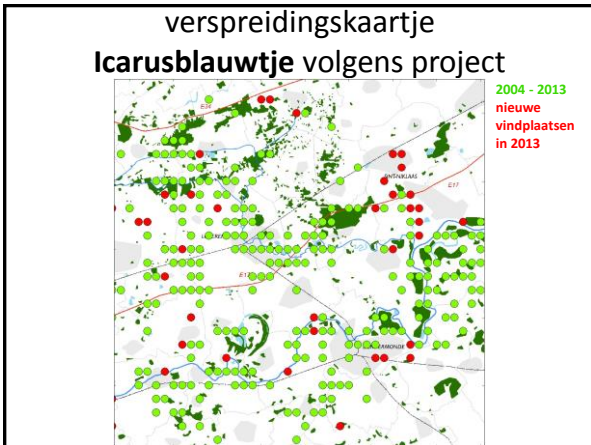
algemeen voorkomende soorten

- Dikkopjes
vb: **Zwartsrietdikkopje** (*Thymelicus lineola*)
- Blauwtjes
vb: **Icarusblauwtje** (*Polyommatus icarus*)
- Zandoogjes
vb : **Bruin zandoogje** (*Maniola jurtina*)

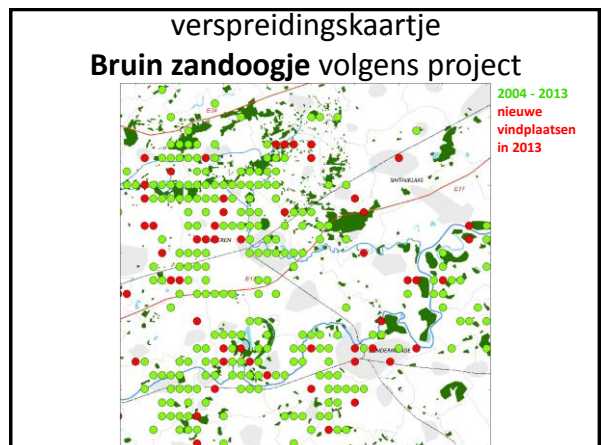
Zwartsrietdikkopje (*Thymelicus lineola*)

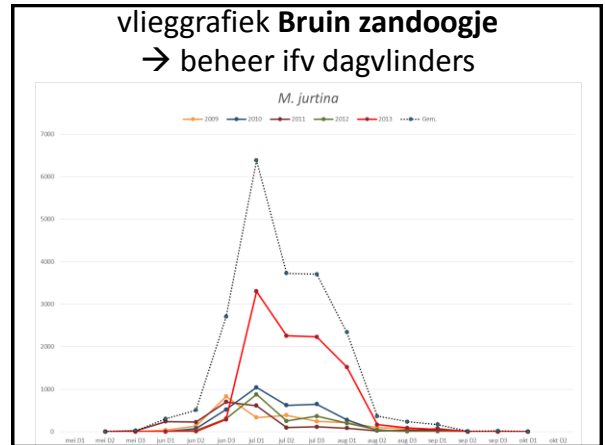
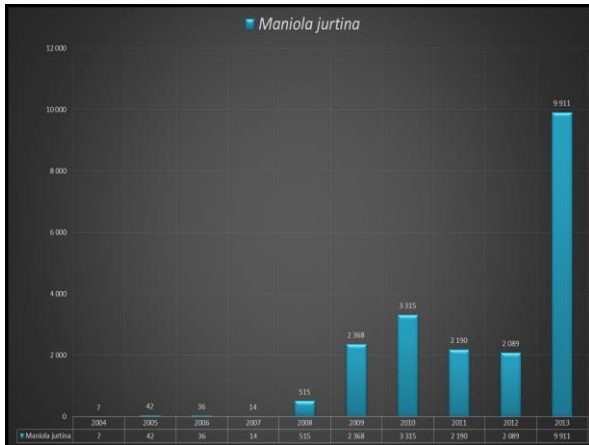

Bruin zandoogje (*Maniola jurtina*)

waarom een project dagvlinders ?

- deze waardevolle informatie bundelen in een publicatie
- → zou een instrument **moeten** zijn voor beleid / natuurverenigingen, ...en beheer gebieden
- brengt (nieuwe) mensen met zelfde interesse bijeen → oa bijeenkomsten / excursies, ...

inhoud van het project

- gedetailleerd in kaart brengen van alle voorkomende soorten
- in kaart brengen van potentiële gebieden
- mensen warm maken voor dagvlinders dmv sensibilisering en activiteiten
- onafhankelijk project !

kaart werkingsgebied

ontwerp: Thomas van Lancker

deelnemende (deel)gemeenten

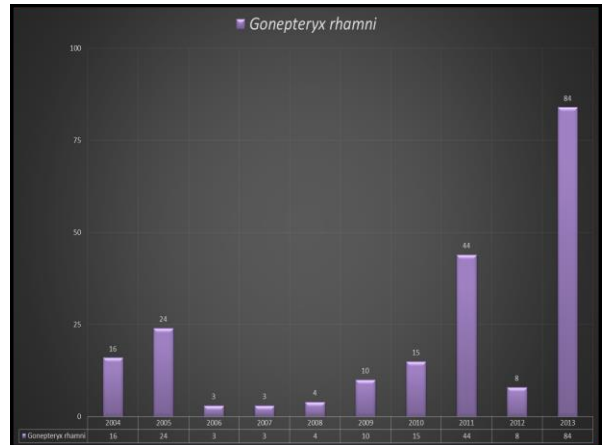
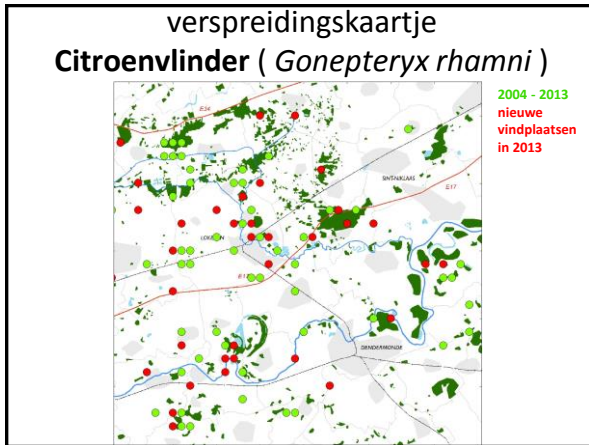

gedetailleerd in kaart brengen van alle
voorkomende soorten

- → vb: Citroenvlinder (*Gonepteryx rhamni*)

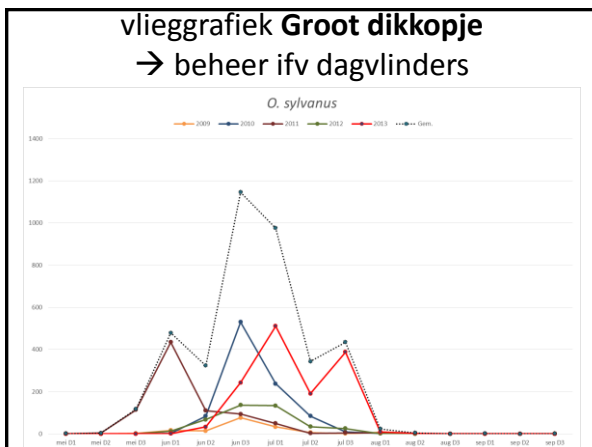
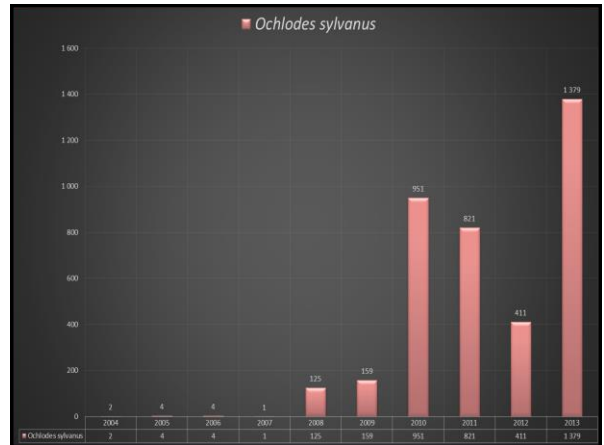
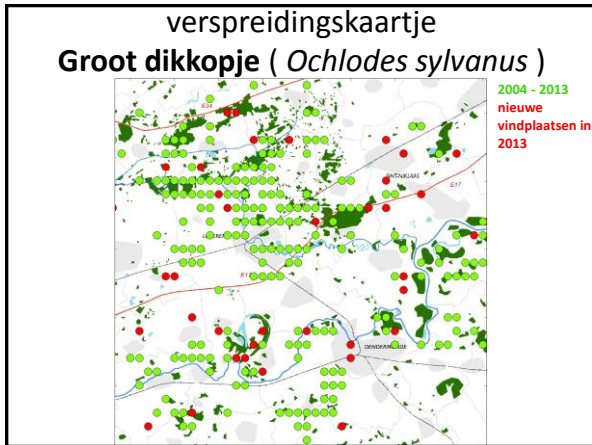
foto: dirk heylebos, waasmunster

gedetailleerd in kaart brengen van alle
voorkomende soorten

- vb: **Groot dikkopje** (*Ochlodes sylvanus*)

in kaart brengen van (nieuwe) potentiële
gebieden voor dagvlinders.

spoorwegperceel, Destelbergen

spoorwegperceel, Oudenbos

natte weidencomplex, Stekene

foto: Philippe van de Velde
klaverblad E17, St-Niklaas

mensen warm maken voor dagvlinders

→ sensibilisering

→ acties op het terrein

sensibilisering/acties op het terrein

- dagvlinderflash/posters/flyers
- excursies/gidsbeurten
- info-momenten/workshops rond dagvlinders
- beheer van gebieden ifv dagvlinders
- data verzamelen inventarisaties/vlinderroutes lopen → waarnemingen.be (database)
- artikels dagvlinders in lokale tijdschriften

dagvlinderflash

excursies

eitjes zoeken **Eikenpage** (*Favonius quercus*)

foto: Ortwin Hoffmann
Waasmunster, de Vaag

foto: Kurt Jonckheere
Moerbeke, Heidebos

foto: Sylvain Cuvelier

vlinderwandeling

Hamme (St-Anna), Bulbierbroek

workshops

opzetten van dagvlinders

beheer ifv dagvlinders

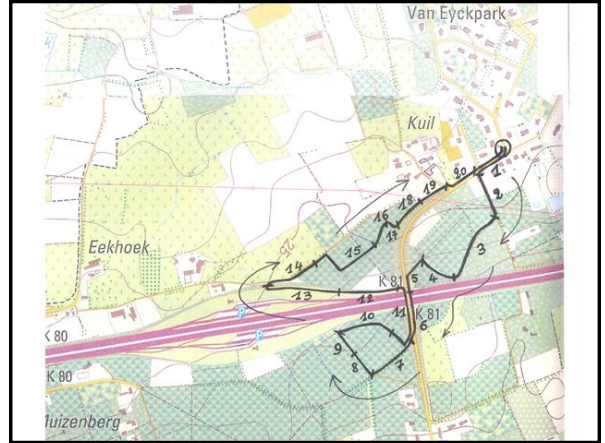

sinusbeheer op maat van dagvlinders,
reservaat 'de Venne', Oudambos

pilootproject parking E17
Waasmunster

vlinderroute Waasmunster
(Ortwin Hoffmann)

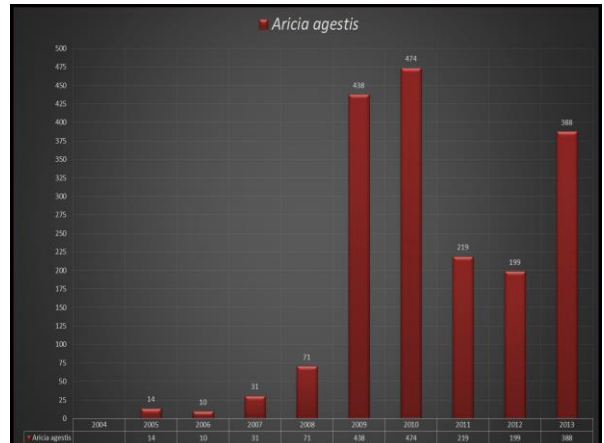
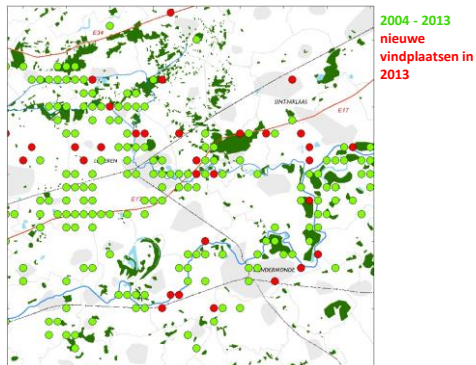

transect nr. 11

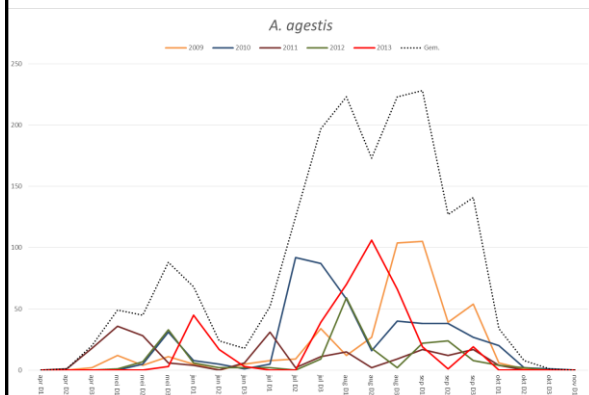

foto: Ortwin Hoffmann
Bruin blauwtje, vlinderroute Waasmunster

verspreidingskaartje Bruin blauwtje (*Aricia agestis*)

vlieggrafiek Bruin blauwtje

artikels dagvlinders in lokale tijdschriften

tijdschrift vzw Durme

- eerste artikel (door Sylvain Cuvelier)
→ **Koninginnenpage** (*Papilio machaon*)
- tweede artikel (door Sylvain Cuvelier)
→ **Atalanta** (*Vanessa atalanta*)

tijdschrift Natuurpunt (door Ortwin Hoffmann)

- **Eikenpage** (*Favonius quercus*)

Koninginnenpage
(*Papilio machaon*)

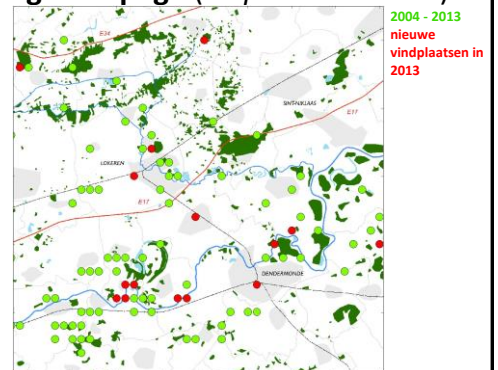

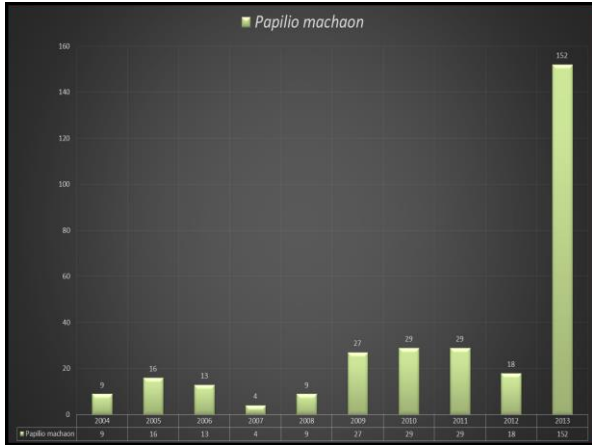
biotoop Koninginnenpage

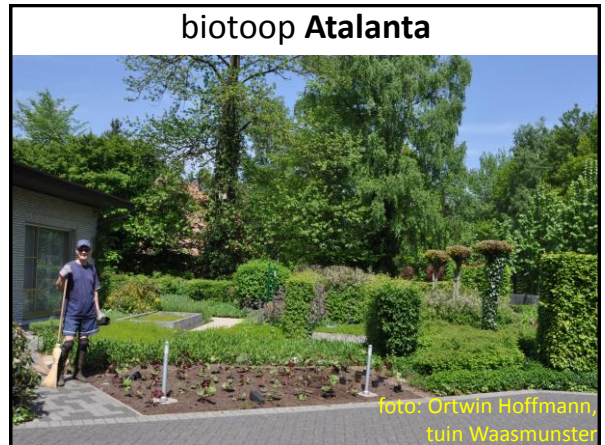
foto: Eric Roels, Kalkense meersen

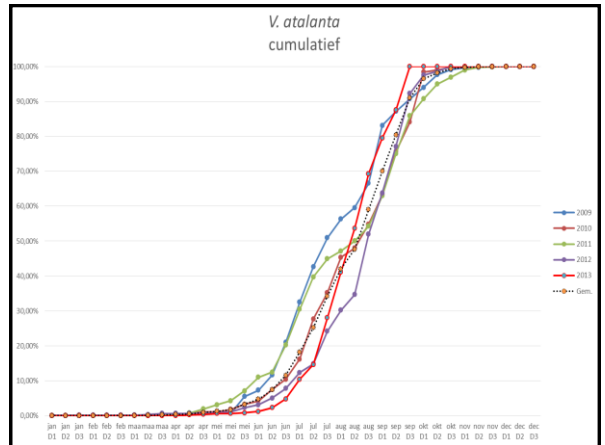
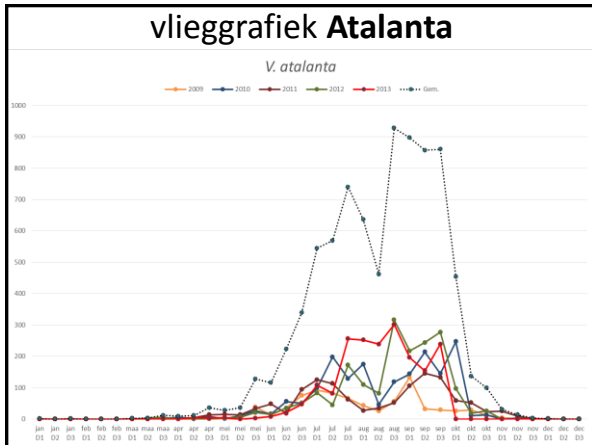
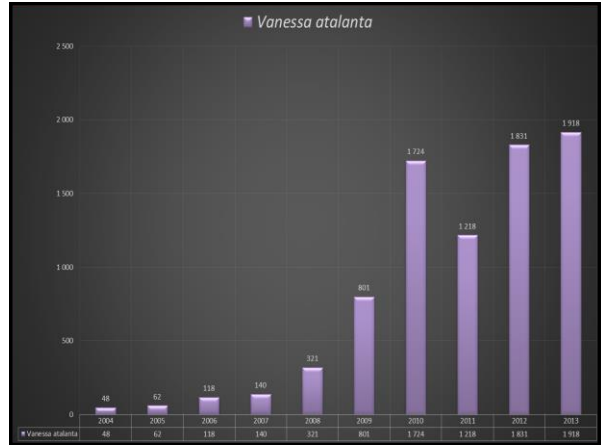
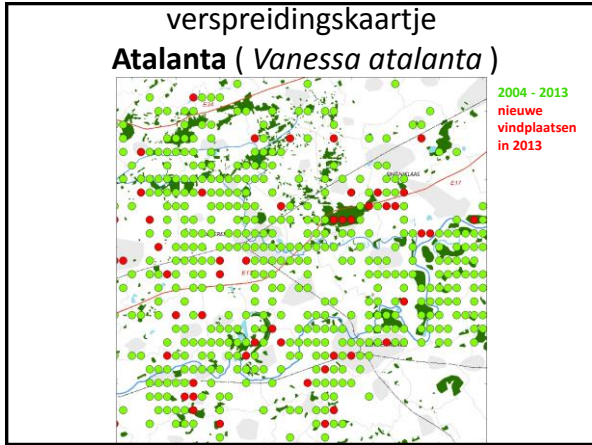
verspreidingskaartje
Koninginnenpage (*Papilio machaon*)

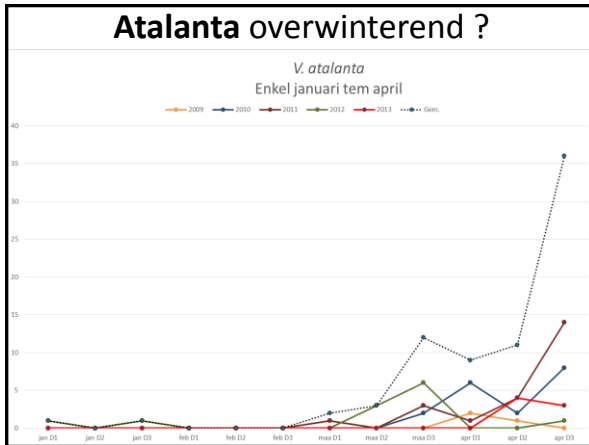

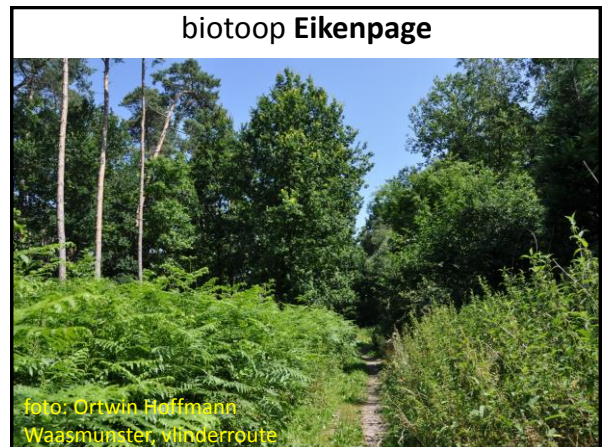
Atalanta
(*Vanessa atalanta*)

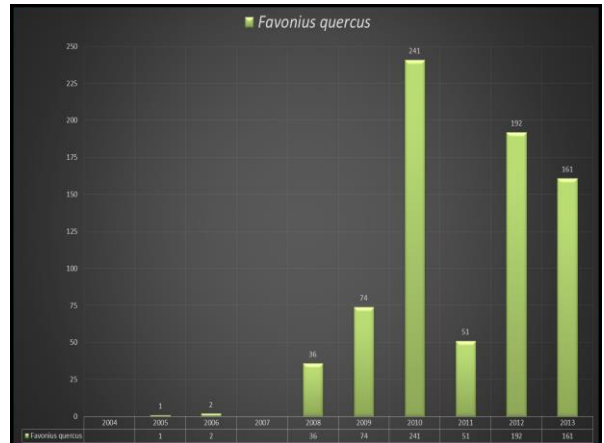
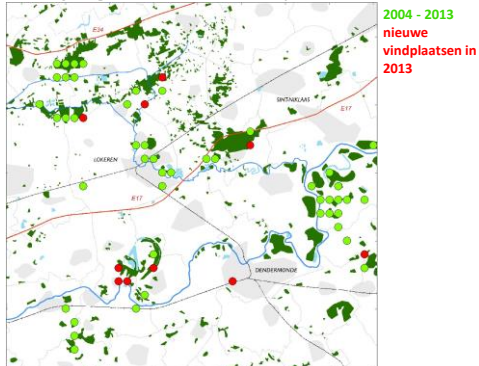

Eikenpage (*Favonius quercus*)

verspreidingskaartje Eikenpage (*Favonius quercus*)

kerngroep/vrijwilligers

- bijeenkomsten met kerngroep (6 personen) ivf doelsoorten
- data waarnemingen.be
- vanaf 2004 tot heden
- beroep op vrijwilligers (via dagvlinderflash, forums, websites, ...)
- klassieke manier → Marcel D'hondt

citaat op forum Kalkense Meersen

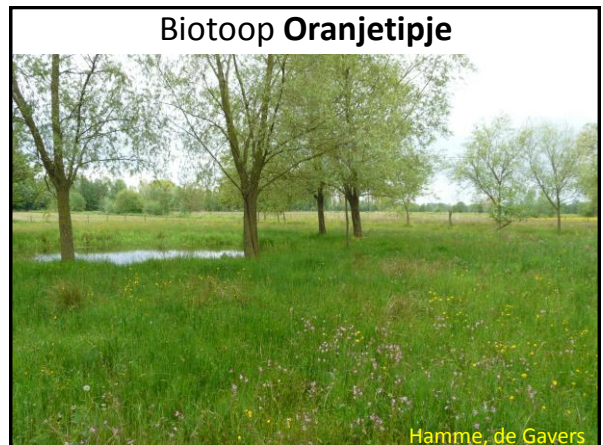
- Koenraad Bracke:
 - ‘Het vlinderproject leeft hier blijkbaar, als je het aantal waarnemers met meer dan 5 soorten bekijkt’
 - 2010: 19 waarnemers
 - 2011: 14 waarnemers
 - 2012: 11 waarnemers
 - 2013: 34 waarnemers

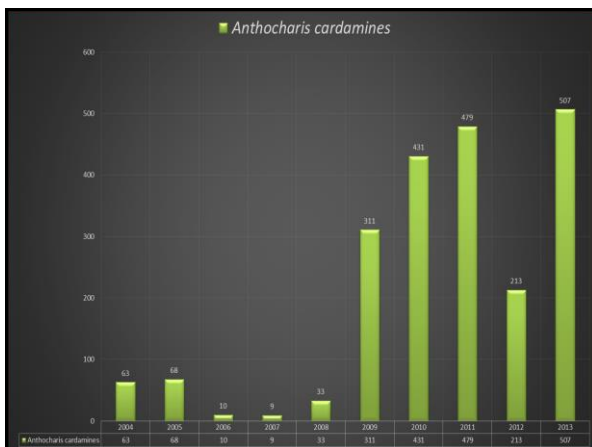
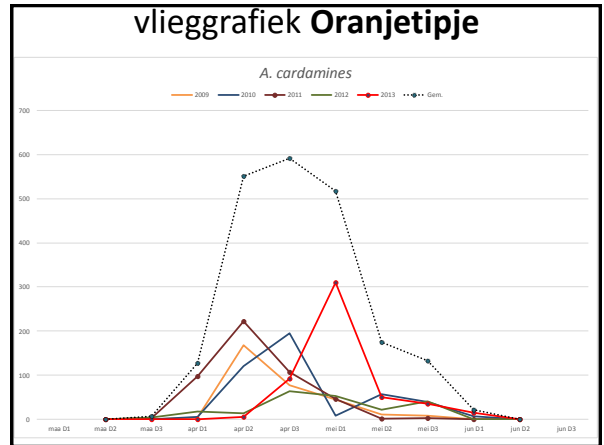
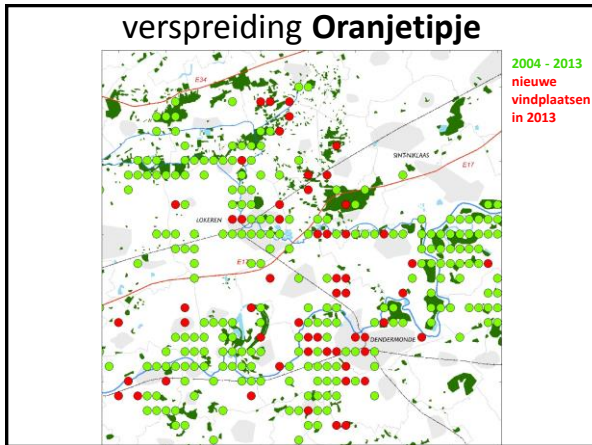
doelsoorten

- Oranjetipje (*Anthocharis cardamines*)
- Koevinkje (*Aphantopus hyperantus*)
- Hooibeestje (*Coenonympha pamphilus*)
→ 2° generatie

1° doelsoort

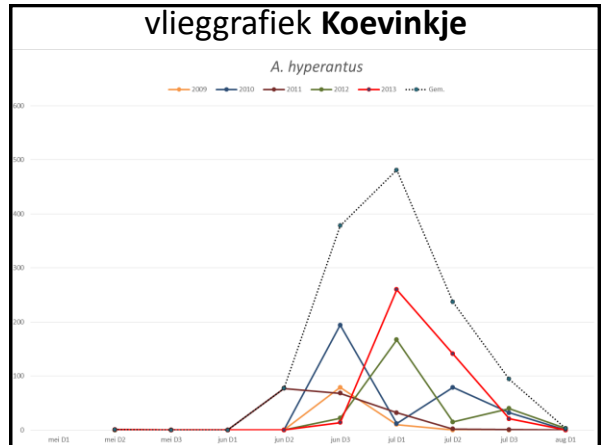
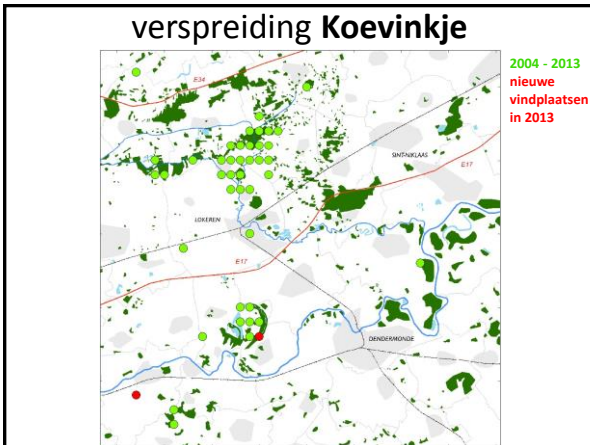
Oranjetipje
(*Anthocharis cardamines*)

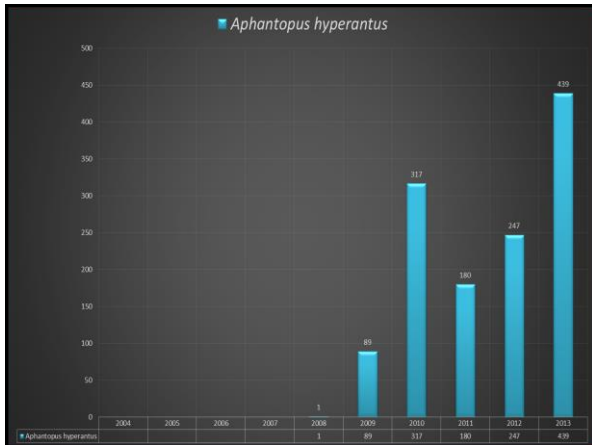

2° doelsoort

Koevinkje
(*Aphantopus hyperantus*)

3° doelsoort

Hooibeestje

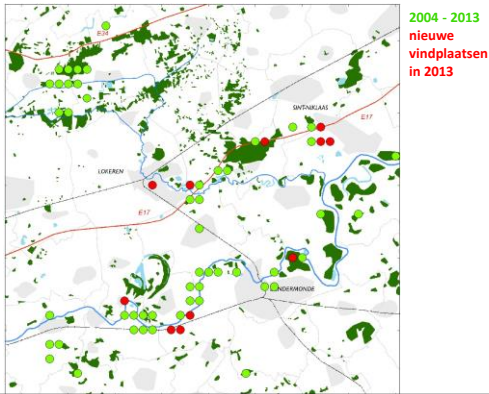
(*Coenonympha pamphilus*)

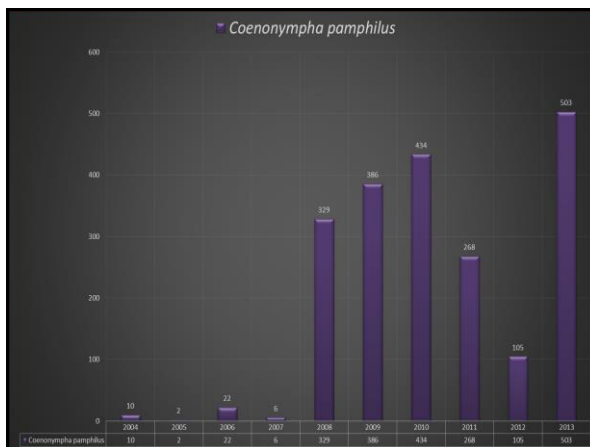
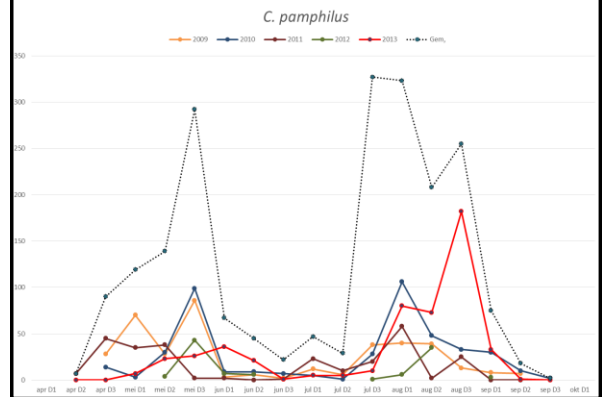
biotoop **Hooibeestje**

verspreiding Hooibeestje

vlieggrafiek Hooibeestje

opmerkelijke waarnemingen/verrassingen

- **Grote weerschijnvlinder** (*Apatura iris*) kers op de taart
- **Hooibeestje** (*Coenonympha pamphilus*) na 3 jaar in vlinderberm Hamputten
- **Kleine parelmoervlinder** (*Issoria lathonia*) zwerver in St-Niklaas
- 1500 rupsen van **dagpauwoog** (*Aglais io*) in deel lange kantwegel
- dagvlinder van het jaar 2013 → **Kleine vos** (*Aglais urticae*)
- slachtoffers van het slechte voorjaar ? → **Kleine vuurvlinder** (*Lycaena phlaeas*)
- waar is de **Grote vos** (*Nymphalis polychloros*) gebleven?
- toestand **Keizersmantel** (*Argynnis paphia*)

Grote weerschijnvlinder (*Apatura iris*)

- voor het eerst vermeld door Christophe Hillaert in 2012 tijdens beheerwerken in natuurreserveaat (Hemelse rij) van vzw Durme
- In 2013 gevonden in zelfde gebied door Philippe van de Velde
- meerdere exemplaren door meerdere waarnemers bevestigd → populatie ?
- In 2014 gericht onderzoek

foto: Joris Everaert,
Berlare, Maaidonk

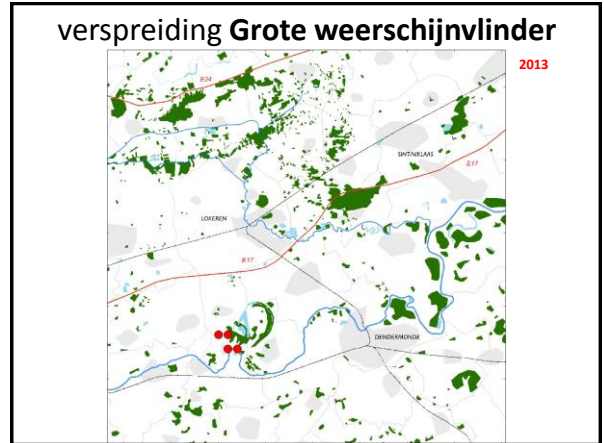

foto: Joris Everaert
Berlare, Maaidonk

biotoop **Grote weerschijnvlinder**

foto: vzw Durme
Berlare, reserveaat Hemelse rij

Hooibeestje (*Coenonympha pamphilus*)

- 2010 → inrichten vlinderberm Hamputten ifv graslandvlinders
- potentiëel bloemrijk en schraal grasland
- uiteindelijk doel → aantrekken Hooibeestje vanuit populatie E17
- eerste kapwerken houtopslag winter 2010/2011
- na 3 jaar eerste waarnemingen (2 ex.)

vlinderberm Hamputten 2007

vlinderberm Hamputten 2013

foto: Thomas van Lancker

gevolg: massale toename **Icarusblauwtje**
(*Polyommatus icarus*)

- 2010 → 6 ex.
- 2011 → 14 ex.
- 2012 → 23 ex.
- **2013 → + 200 ex.**

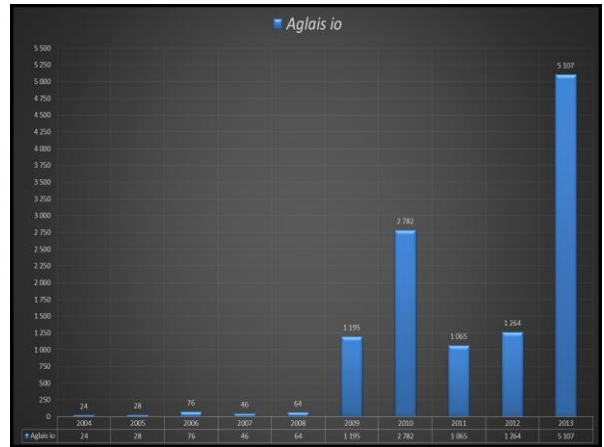
Kleine parelmoervlinder
(*Issoria lathonia*)

Dagpauwoog (*Aglais io*)

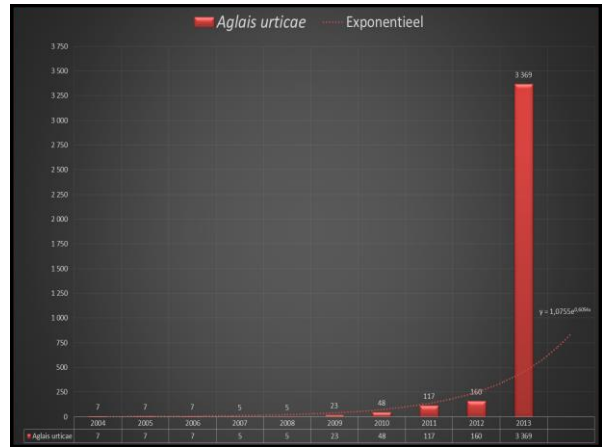
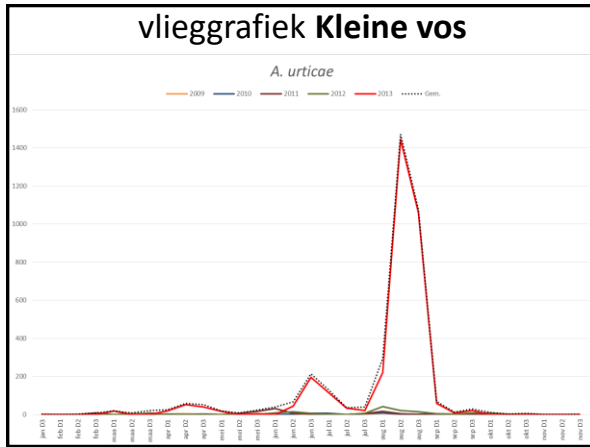
biotoop lange kantwegel

Kleine vos (*Aglais urticae*)

- eerste dagvlinders in het jaar
- opvallend sinds 2011
- 2013 → **dagvlinder van het jaar !**

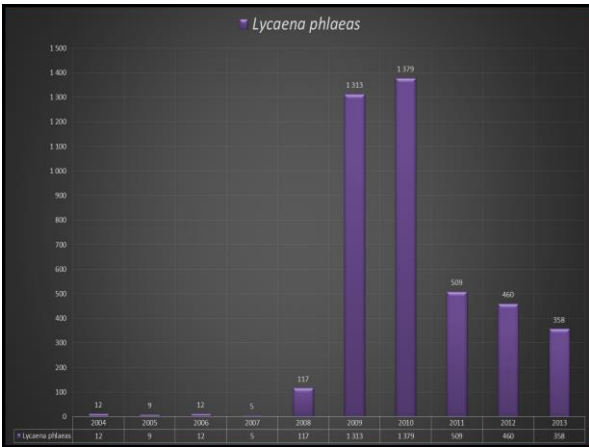
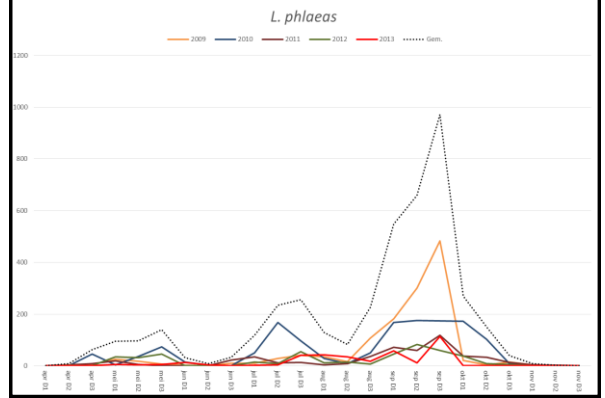
Kleine vuurvliinder (*Lycaena phlaeas*)

biotoop Kleine vuurvlieder

vlieggrafiek Kleine vuurvlieder

Grote vos
(*Nymphalis polychloros*)

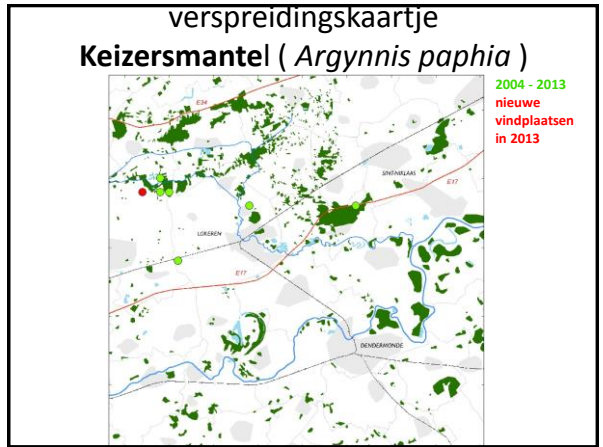

- 2009 → 1 waarneming
- 2010 → 1 waarneming
- 2011 → 5 waarnemingen
- 2012 → 8 waarnemingen
- opvallend → **geen enkele** waarneming in 2013 !

Keizersmantel (*Argynnis paphia*)

biotoop Keizersmantel

trekvinders

- 2013 was mini-versie van 2009
- **Distelvlinder** (*Vanessa cardui*)
- **Oranje luzernevlinder** (*Colias croceus*)
→ veel ex. forma *helice*

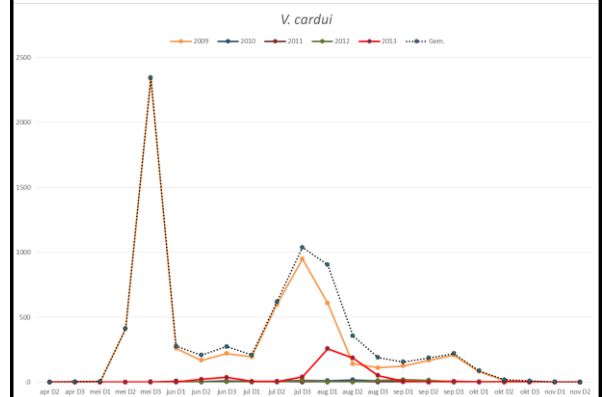
Distelvlinder (*Vanessa cardui*)

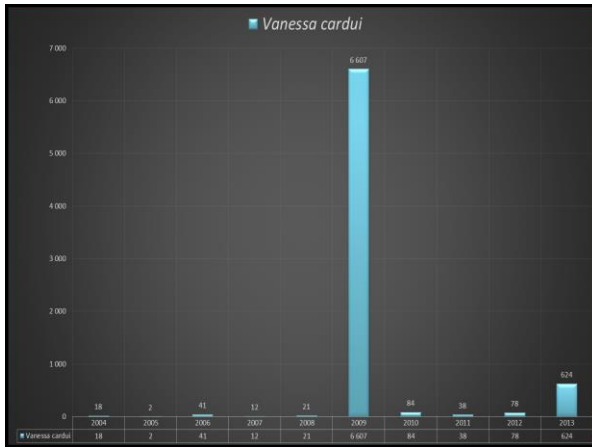

biotoop Distelvlinder

vlieggrafiek Distelvlinder

Oranje luzernevlinder (*Colias croceus*)

foto's Ruben Meert, Lebbecke

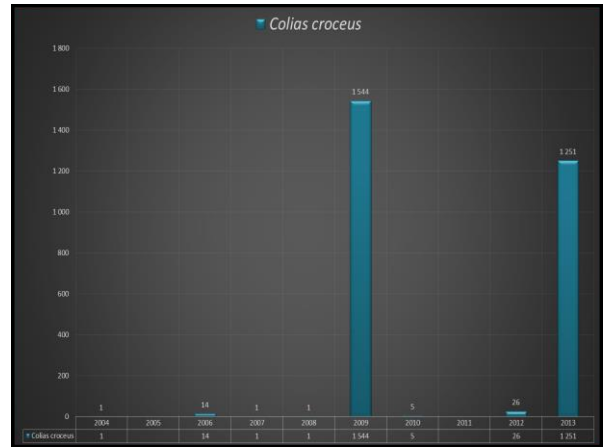
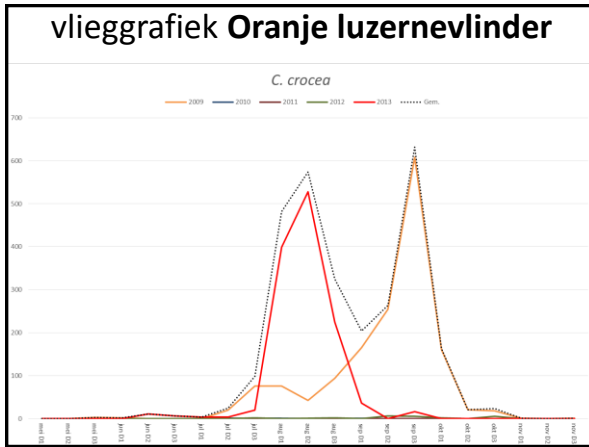

prachtig, niet ?

forma *helice*

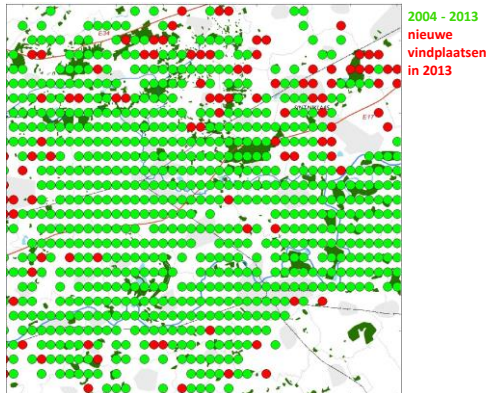

statistieken 2013

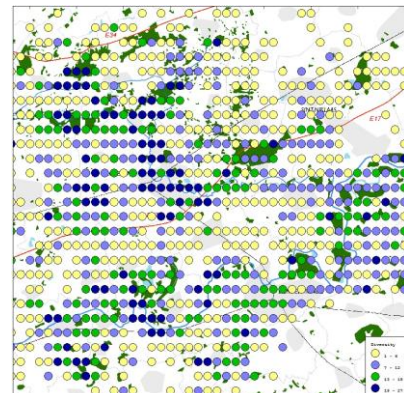
- Vlaanderen: 112.271 waarnemingen
- Oost-Vlaanderen: 34.261 waarnemingen
- project: **14.267** waarnemingen (tot half Oktober)
 - **33 / 29** soorten
 - 43.488 exemplaren
 - aantal waarnemers: **217**
- opp. project is **1/4** opp. O-Vl. → **41,64 %** van wn'en komen uit het project ! **chapeau !**

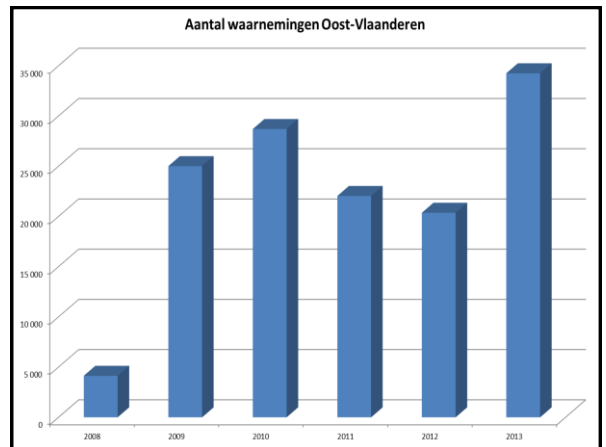
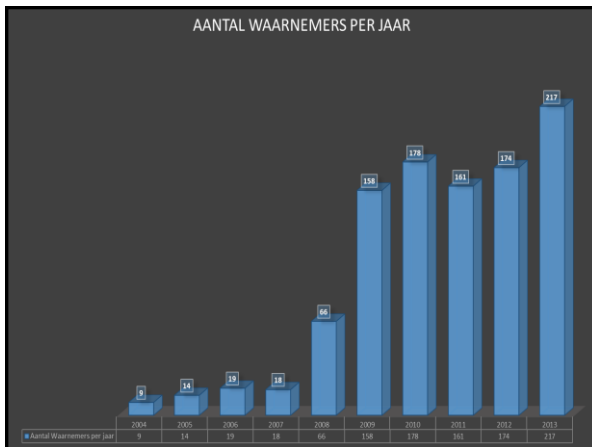
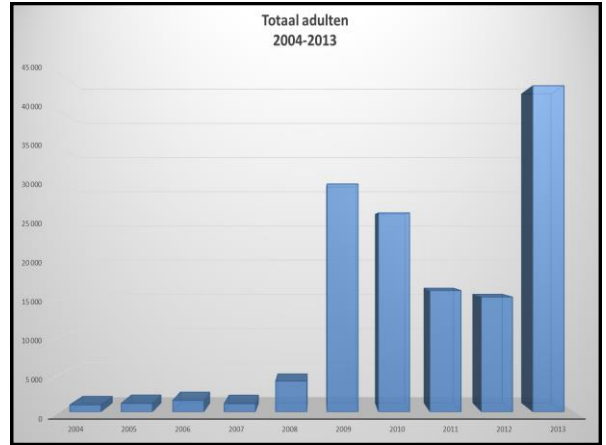
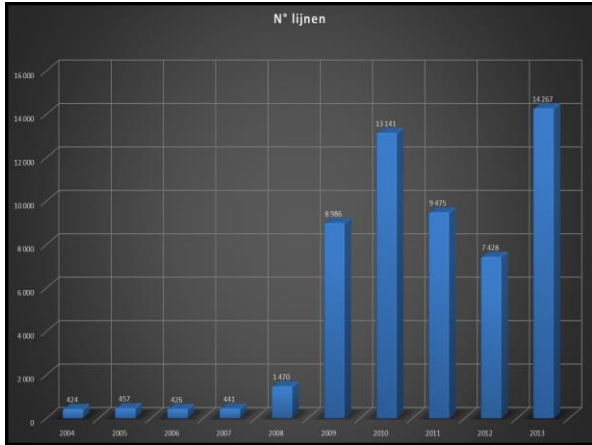
Dagpauwoog (*Aglais io*), **Kleine vos** (*Aglais urticae*), **Oranjetipje** (*Anthocharis cardamines*), **Grote weerschijnvlinder** (*Apatura iris*), **Koelvinkje** (*Aphantopus hyperantus*), **Landkaartje** (*Araschnia levana*), **Keizersmantel** (*Argynnis paphia*), **Bruin blauwtje** (*Aricia agestis*), **Boomblauwtje** (*Celastrina argiolus*), **Hooibeestje** (*Coenonympha pamphilus*), **Oranje luzernevlinder** (*Colias croceus*), **Gele luzernevlinder** (*Colias hyale*), **Dwergblauwtje** (*Cupido minimus*), **Eikenpage** (*Favonius quercus*), **Citroenvlinder** (*Gonepteryx rhamni*), **Kleine parelmoervlinder** (*Issoria lathonia*), **Tijgerblauwtje** (*Lampides boeticus*), **Kleine vuurvlinder** (*Lycaena phlaeas*), **Bruin zandoojie** (*Maniola jurtina*), **Groot dikkopje** (*Ochlodes sylvanus*), **Koninginnenpage** (*Papilio machaon*), **Bont zandoojie** (*Pararge aegeria*), **Groot koolwitje** (*Pieris brassicae*), **Klein geaderd witje** (*Pieris napi*), **Klein koolwitje** (*Pieris rapae*), **Gehakelde aurelia** (*Polygonia c-album*), **Icarusblauwtje** (*Polymmatius icarus*), **Oranje zandoojie** (*Pyronia tithonus*), **lepenpage** (*Satyrrium w-album*), **Zwartsprietdikkopje** (*Thymelicus lineola*), **Geelsprietdikkopje** (*Thymelicus sylvestris*), **Atalanta** (*Vanessa atalanta*), **Distelvlinder** (*Vanessa cardui*)

onderzochte hokken projectgebied

aantal soorten per onderzocht hok

wat nu ?

- oproep aan iedereen om verder te doen !
- één jaar is te weinig om alle plaatsen in het ruime projectgebied te onderzoeken.
- op naar 2014 met nog meer waarnemingen en vrijwilligers !
- wie weet een nieuwe soort bij !

dankwoord

- alle vrijwilligers (waarnemingen en foto's)
- Paul Durinck, Raphaël Windey, Ortwin Hoffmann, Hans Kinders, Philippe van de Velde (kerngroep)
- RLSD (posters, flyers, website)
- vzw Durme, Wakona, NP, gemeenten, verenigingen ...
- Thomas van Lancker (projectkaart)
- Wouter van Reusel (data waarnemingen.be)
- Sylvain Cuvelier (verwerking data + Dmap)

2013 in beeld

Gehakkelde aurelia, verpopping
Oudenbos

foto: Eric Pannier
Boomblauwtje, St-Niklaas

vliinderwandeling,
maar gids Kurt toont een kever,
Hamme St-Anna

Oranje zandoogje, ... een stukje dan toch,
Stekense Vaart, Stekene

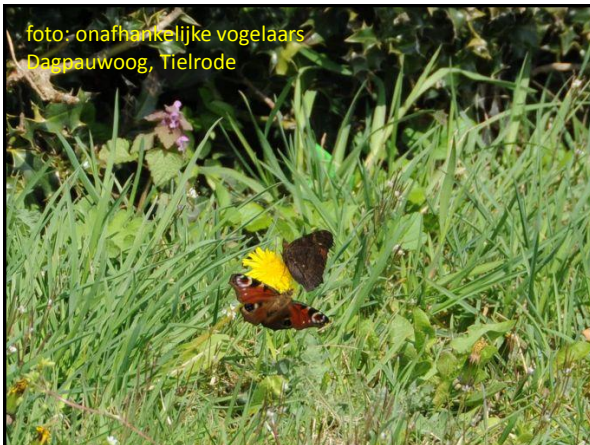

foto: Hans Kinders
Citroenvlinder, Eksaarde

foto: Karel Albrecht
Bont zandoogje, Buggenhout

eitjes zoeken van Eikenpage
De Vaag, Waasmunster

Dagpauwoog eileggend,
Tielrode

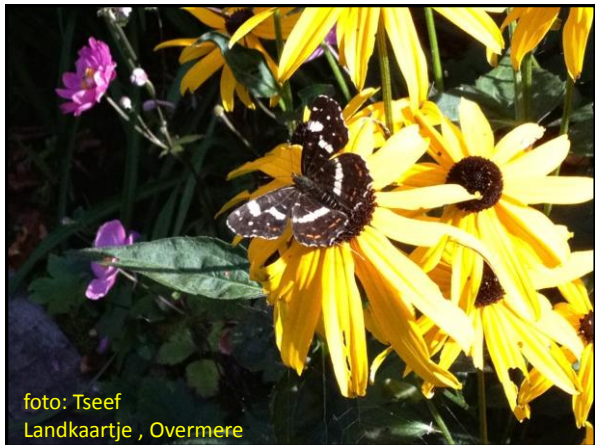

foto: Tseef
Landkaartje , Overmere

foto: Josse de Vos
Landkaartje, Lebbeke

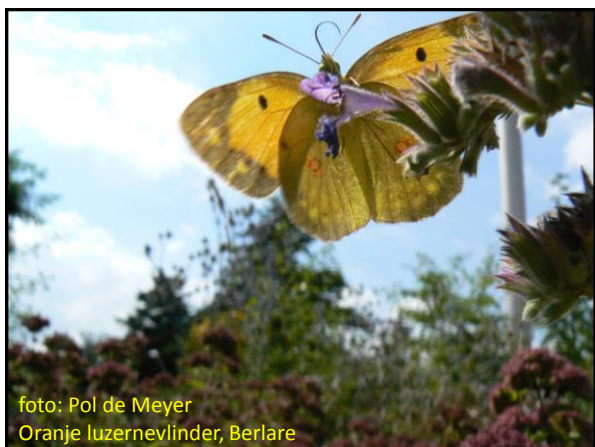

foto: Pol de Meyer
Oranje luzernevlinder, Berlare

foto: Karel Aelbrecht
Oranjetipje, Buggenhout

Bedankt !
tot in 2014 !